

С. В. Кульчицький

Одноосібники

«ОДНООСІБНИКИ» – термін, що виник у зв'язку з наміром більшовиків позбавити селян приватної власності на засоби виробництва та перетворити їх на працівників колгоспів або робітників радгоспів. Більшов. керівництво прагнуло позбутися залежності від власників с.-г. продукції, які виробляли її, користуючись своїми засобами виробництва, і поставити селян, згідно з комуніст. доктриною, в екон. залежність від держави-комуни. Соц.-екон. перетворення на селі були інтеграл. частиною т. зв. соціаліст. будівництва, розгорнутого в СРСР у 1920–30-х рр. У пропаганді їх маскували намірами рад. керівництва подолати віковичну відсталість с. господарства шляхом переведення його на машинну техніку. Забезпечення колгоспів і радгоспів технікою (тракторами, автомобілями, комбайнами тощо) справді здійснювали високими темпами, компенсуючи прискорену урбанізацію, що негативно впливала на продуктивність с. господарства. Тих селян, які не хотіли «усупільнювати» свої засоби виробництва і, таким чином, прагнули зберегти власне госп-во, лєнін.-сталін. держава-комуна розглядала як «О.». До них зараховували і селян, які не мали влас. господарства, але хотіли придбати його, щоб не потрапити в екон. залежність від держави. З метою змусити «О.». вступати до колгоспів чи радгоспів держава здійснювала різноманіт. тиск на них, спочатку переважно податковий. Від 1930, із розгортанням масової колективізації с. господарства, він набув форми розкуркулення, що часто супроводжувалося репресіями (депортаціями, ув'язненнями, розстрілами). Після того, як масова колективізація стала суцільною, невеликий прошарок «О.» викорінювали із села здебільшого шляхом посиленого оподаткування. У рад. пропаганді, літературі, мистецтві термін «О.» завжди мав негативну конотацію, у побуті – й ін. значення: так називали чл. колективу, який намагався діяти так, як вважав за потрібне.

Бібліографічний опис:

Одноосібники / С. В. Кульчицький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-75071>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).